

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МИСТЕЦТВ
ІМЕНІ І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО

СУХОМЛІНОВА ТЕТЯНА ПЕТРІВНА

УДК 78. 071. 1: 78. 087. 68 (477)

**ХОРОВА ТВОРЧІСТЬ ГАННИ ГАВРИЛЕЦЬ
У КОНТЕКСТІ НОВІТНЬОГО ВІДРОДЖЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

Спеціальність 17.00.03 – Музичне мистецтво

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства

ХАРКІВ – 2016

Дисертація є рукопис.

Роботу виконано у Харківському національному університеті мистецтв імені І. П. Котляревського Міністерства культури України.

Науковий керівник:

кандидат мистецтвознавства, доцент
Іванова Юлія Миколаївна
Харківський національний університет
мистецтв імені І. П. Котляревського,
доцент кафедри хорового диригування

Офіційні опоненти:

доктор мистецтвознавства, професор
Маркова Олена Миколаївна
Одеська національна музична академія
імені А. В. Нежданової,
завідувач кафедри теоретичної та
прикладної культурології

кандидат мистецтвознавства,
Ткач Юлія Сергіївна
Національна музична академія України
імені П. І. Чайковського,
старший викладач кафедри
хорового диригування

Захист відбудеться «28» листопада 2016 р. о 11 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради К.64.871.01 у Харківському національному університеті мистецтв імені І. П. Котляревського за адресою: 61003, м. Харків, м. Конституції, 11/13, ауд.58.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського за адресою: 61003, м. Харків, м. Конституції, 11/13

Автореферат розіслано «27» жовтня 2016 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат мистецтвознавства, доцент

Чернявська М. С.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Пафос Відродження як типологічна риса Ренесансу (виявляється в декларативному тоні лицарського поетично-войовничого виклику недосконаlostям дійсності, долання яких уможлиблюється ствердженням ідеї повернення до минулого як умови оновлення ідеалізованого майбутнього) надихає розвиток духовності українського народу на сучасному етапі історії. Крізь властиві Відродженню як історичній категорії протиріччя, незмінним постає напрям еволюції сучасного музичного мистецтва, мета якого – досягнення вершин втілення системи національних ідеалів. Впродовж історичного розвитку українське музичне мистецтво досягало творчого злету: ренесансним духом насичена культура Київської Русі, Галицько-Волинського князівства, доби перебування українських земель у складі Литви та Польщі, національно-визвольної боротьби українського народу за свободу держави, доби національно-культурного відродження України (XIX ст.).

Відродженнєва атмосфера притаманна українському музичному мистецтву XX – початку XXI століть. Взаємозв'язок між духовним змістом, властивим Новітній добі, і оновленням ренесансних процесів у бутті України XX – початку XXI ст., дозволив визначити процеси переосмислення національної історії в українському мистецтві, зокрема музичному, як Новітнє Відродження. Вивчення його специфіки на основі відображення в національному мистецтві типологічних рис Ренесансу, розробка нововідродженнєвих закономірностей та дослідження їх втілення в творчості митця – актуальне завдання музикознавства. Плеяда українських митців Новітнього Відродження представлена іменами Ю. Алжнева, В. Губи, Л. Дичко, В. Зубицького, Ю. Іщенка, К. Карабиця, О. Козаренка, В. Мужчиля, В. Польової, О. Польового, М. Скорика, Є. Станковича, В. Степурка, В. Стеценка, Б. Фільц, М. Шука, О. Щетинського. Дослідження хорової творчості Ганни Гаврилець, як виразу Новітнього Відродження національного мистецтва, передбачає постановку теоретичної проблеми та її аналітичне розв'язання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (протокол Вченої ради № 4 від 01.12.2011 р.) та відповідає комплексній темі перспективного тематичного плану науково-дослідної діяльності кафедри теорії музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського «Методологічні та методичні засади сучасного музикознавства: теоретичні, естетичні та соціологічні, психолого-педагогічні аспекти» на 2012-2017 р. (затверджено Вченою радою, протокол № 4 від 29.11.2012 р.)

Мета дослідження – розробити систему типологічних рис Новітнього Відродження в українському національному музичному мистецтві та визначити специфіку їх втілення в хоровій творчості Г. Гаврилець.

Завдання дослідження:

- встановити класифікацію наукових трактувань та розробити систему типологічних рис італійського Ренесансу;

- виокремити ренесансні за суттю періоди в історії української художньої культури;
- визначити поняття Новітнього Відродження в національному музичному мистецтві України;
- розробити періодизацію хорової творчості Г. Гаврилець з позиції відображення типологічних рис національного Новітнього Відродження;
- розглянути хоровий доробок Г. Гаврилець з позиції втілення у ньому типологічних рис Новітнього Відродження;
- визначити місце хорового доробку Г. Гаврилець в контексті Новітнього Відродження національного музичного мистецтва.

Об'єкт дослідження – Новітнє Відродження в національному українському музичному мистецтві.

Предмет дослідження – хорова творчість Ганни Гаврилець у контексті Новітнього Відродження національного музичного мистецтва.

Матеріал дослідження складають хорові твори Г. Гаврилець: «Три хори на вірші О. Олесья»; чотири хорових псалма (пс. 21 «Боже мій, нащо мене Ти покинув?», пс. 24 «До тебе підношу я, Господи, душу свою», пс. 40 «Блаженний, хто дбає про вбогого», пс. 61 «Тільки в Богові спокій душі моїй»); хоровий концерт «Нехай воскресне Бог» (пс. 67); «Stabat Mater»; п'ять хорових обробок українських народних пісень з музично-сценічного дійства «Золотий камінь посіємо» («Зайчику», «Ой, на горі льон», «Купалочка», «Нова радість стала», «Мати милосерда»).

Методи дослідження обумовлені необхідністю розкриття теми роботи:

- принцип історизму впроваджується задля виявлення періодів втілення ренесансного змісту у музичній історії України; історико-типологічний задіяний з метою встановлення типологічних рис італійського Ренесансу;
- порівняльно-історичний введений для виявлення специфіки проявів типологічних рис італійського Ренесансу в музичному мистецтві України і хоровій творчості Г. Гаврилець;
- біографічний, географічний, еволюційно-стильовий використані для розробки періодизації творчості Г. Гаврилець;
- жанрово-стильовий застосований для встановлення жанрових та стильових рис хорової творчості композитора;
- структурно-функціональний передбачає вивчення функціонування символіки Відродження у хорових творах Г. Гаврилець;
- інтонаційний аналіз введено з метою розкриття художнього змісту хорових творів Г. Гаврилець.

Теоретичну основу дослідження складають наукові праці, диференційовані за наступними напрямками:

- філософсько-естетичне та мистецтвознавче вивчення італійського Ренесансу (М. Барг, Л. Баткін, В. Бібіхін, П. Біціллі, Я. Буркхарт, Е. Гарен, І. Голенищев-Кутузов, М. Гуковський, Т. Ліванова, О. Лосев, О. Рощенко, Н. Сімакова, В. Шестаков, S. I. Camporeale, C. Cardonaro,

J. Cartwright, Fr. De Sanctis, E. Garin, R. Gustay, V. Mondin, G. Ruggiero, N. Saladino, S. Sider, B. L. Ullman);

- історія і теорія щодо трактування українського Відродження (О. Бойко, М. Гордійчук, М. Грушевський, М. Загайкевич, О. Іваницька, Л. Кияновська, О. Козаренко, Л. Корній, О. Криворукова, І. Крип'якевич, Б. Кудрик, Б. Кузик, А. Лащенко, О. Мануляк, А. Мінаєв, Л. Моїсеєнко, А. Муха, О. Павлова, М. Попович, М. Ржевська, І. Романюк, О. Сердюк, О. Сич, А. Слюсаренко, О. Субтельний, О. Таранченко, Ф. Турченко, О. Уманець, О. Шреєр-Ткаченко, Ю. Яковець);
- хорознавство (І. Апалькова, Н. Белік-Золотарьова, І. Гулеско, В. Дмитревський, О. Єгоров, В. Живов, І. Заболотний, С. Казачков, М. Колесса, О. Коломієць, В. Краснощоків, Ю. Кузнецов, А. Лащенко, П. Левандо, В. Луговенко, К. Ольхов, К. Пігров, К. Птиця, В. Рожок, В. Самарін, Т. Смирнова, В. Соколов, П. Чесноков);
- теорія інтонації (М. Арановський, Б. Асаф'єв, О. Маркова, С. Шип);
- аналізу хорової творчості Г. Гаврилець (О. Бенч, Л. Кияновська, Т. Маскович, А. Муха, І. Низкогуз, Ю. Пучко, М. Северинова, Г. Степанченко);

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає у тому, що в ньому *вперше* в музикознавстві:

- розроблено систему типологічних рис Новітнього Відродження в українському музичному мистецтві;
- введено та визначено поняття Новітнє Відродження;
- представлена періодизація хорової творчості Ганни Гаврилець, трактована як відображення закономірностей та типологічних рис Новітнього Відродження;
- розглянуто хоровий доробок Г. Гаврилець з позиції втілення у ньому типологічних рис Новітнього Відродження.

Подальший розвиток отримали:

- вивчення італійського Ренесансу (зокрема, надано класифікацію наукових трактувань італійського Ренесансу; систему типологічних рис італійського Ренесансу);
- концепція українського відродження, що склалася у системі національних гуманітарних наук (виокремлено ренесансні за суттю періоди в історії української художньої культури; здійснено періодизацію та виявлено закономірності історичного розвитку Новітнього Відродження).

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в можливості їх використання в навчальних курсах «Історія української музики», «Хорознавство», «Аналіз музичних творів», «Історія і теорія хорового виконавства», «Сучасна українська хорова література» музичних ВУЗів України. Поруч з цим, практичне значення результатів дослідження міститься у перспективі широкого

введення хорових творів Г. Гаврилець у виконавський репертуар сучасних хорових колективів.

Апробація результатів дослідження. Дисертація обговорювалась на засіданнях кафедри теорії музики Харківського університету мистецтв імені І. П. Котляревського. Основні положення викладені на звітній науково-методичній конференції «Актуальні проблеми музичного і театрального мистецтва» (Харків, 2012), науково-методичній конференції до 90-річчя доктора мистецтвознавства, професора Т. С. Кравцова «Актуальні проблеми музичного і театрального мистецтва» (Харків, 2013), відкритій науково-звітній конференції «Актуальні проблеми музичного і театрального мистецтва» (Харків, 2014), IV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Виконавська інтерпретація та сучасний навчальний процес» (Луганськ, 2012), V Всеукраїнській науково-практичній конференції «Виконавська інтерпретація та сучасний навчальний процес» (Луганськ, 2014), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Хорове мистецтво у віщій школі: проблеми і перспективи професійної підготовки» (Івано-Франківськ, 2013).

Публікації. За темою дисертації опубліковано в 7 одноосібних друкованих публікаціях. З яких: 4 – у спеціалізованих фахових наукових виданнях, затверджених МОН України, 1 стаття у наукометричній збірці праць, що індексується в міжнародних базах даних, 1 стаття в матеріалах Міжнародної науково-практичної конференції.

Структура дослідження. Дисертація складається зі Вступу, трьох Розділів, Висновків, Списку використаних джерел та Додатку. Загальний обсяг роботи складає 259 сторінок, з них – 198 основного тексту. Список використаних джерел містить 193 позиції, 11 з них іноземні видання.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, визначені мета та завдання, об'єкт, предмет, наукова новизна дослідження, теоретичне й практичне значення одержаних результатів.

Розділ 1 «Новітнє Відродження національного музичного мистецтва та шляхи його наукового осягнення» присвячено розробці визначення поняття Новітнього Відродження національного музичного мистецтва XX – початку XXI століття та встановленню особливостей його розвитку.

У підрозділі **1.1. «Типологічні риси Відродження як історичного періоду розвитку музики в системі мистецтв»** зазначається, що для визначення поняття Новітнього Відродження національного музичного мистецтва необхідним є виявлення типологічних рис італійського Відродження XV-XVI століть, яке постає у функції типологічної моделі ренесансу як найбільш ранньої історико-художньої форми відродження.

Концепція ренесансної взірцевості (Francesco De Sanctis «Storia della letteratura italiana», 1958 p.; Sandra Sider «Handbook to life in Renaissance Europe», 2005 p.) у даному дослідженні має методологічне значення, оскільки була поширена на історію розвитку українського відродження національного мистецтва.

Розкриттю сутності відродження сприяє циклічність як принцип історичного розвитку. Утворення відродженнєвого циклу передбачає рух по колу: удаване повернення до початку відбувається за умов набуття ознаками, що відроджуються, нової якості. Рух по колу в процесі розвитку мистецтва взаємодіє з рисами перевороту в свідомості, властивого відродженню як такому. У відродженнєвій добі кожний етап містить відбиток попередніх, формує уяву про ідеальне майбутнє. Ренесансний «повтор» відбувається в умовах нового історичного етапу в модифікованому вигляді. Відродженнєвий цикл складається з фаз становлення, зрілості, кризи, занепаду. Криза як фаза відродженнєвого процесу передуює занепаду як умові поштовху для майбутнього злету розвитку мистецтв в процесі ренесансного оновлення культури. Діалектична єдність рис перелому і поступовості розвитку властива Ренесансу.

Система критеріїв порівняльного аналізу щодо виявлення спільних і відмінних рис ренесансного мислення в італійській і українській культурах складається з висвітлення історичних умов формування та розвитку ренесансу; розробка засад періодизації відродженнєвого процесу; розгляд процесу оновлення релігії, державності, філософії, мови, науки, мистецтва.

Ренесанс як тип світової культури є взірцем у відтворенні ренесансної особистості в сучасній українській культурі. За визначенням Е. Гарена («Проблеми італійського Возрождения», 1986 р.), рисою епохи італійського Відродження є прагнення до бунту, розриву зі старою системою. Загибель однієї епохи стає початком формування нової, створюючи опозицію руйнівне – творче. Народження нового світу стає можливим завдяки одвічним ідеалам – держави, релігії, творчості. За концепцією О. Рощенко («Обрії ренесансної рефлексії», 2009 р.), самосвідомість ренесансного розуму, націлена на майбутнє, прагне створення «*homo nova*», пов'язаного з актуалізацією відродження релігії, державності, мови, мистецтва; предмет відродження доби Ренесансу є системним.

На основі методу узагальнення надано класифікацію трактувань ренесансу як історико-художньої епохи; типу світогляду (О. Лосєв, «Эстетика Возрождения», 1978 р.); функції оновлення (М. Барг, «Эпохи и идеи. Становление историзма», 1987 р.); позаісторичної та позанаціональної категорії (В. Бібіхін «Новый Ренессанс», 1998 р.). Аналіз наукових концепцій італійських (Francesco De Sanctis, Ullman B. L.), американських (Sandra Sider), англійських (Julia Cartwright), російських (М. Барг, О. Лосєв), українських (О. Рощенко) авторів дозволив розробити метасистему типологічних рис ренесансу, складену з системи ідеалів, символів, образів, опозицій.

Систему ідеалів утворюють: *прославлення античності*, яке передбачає змагання з нею і ставлення як до взірця; *культ держави* як вираз національної єдності; *культ людини*, що проявляється в антропоцентризмі, пов'язаному з пошуком досконалої індивідуальності; *культ розуму* (розквіт науки, філософії, мистецтва); *культ краси* (наукове пізнання природи, відображене в мистецтві).

Типологічні риси Відродження в мистецтві узагальнено в *систему символів та образів*: греко-римські боги та герої; релігійні мотиви; фольклор. У *системі символів* образ лицаря втілює ідеальну людину ренесансного типу. Чесноти Прекрасної Дами є стимулом для героїчної діяльності лицаря. Образи природи

символізують оновлення, коло, сонце, створення світу. Система опозицій відродженнєвих цінностей: єдність – різноманітність; порядок – свобода; воля – неволя; індивідуальність – влада; світське – церковне; божественне – земне; теоцентризм – антропоцентризм; єдність віри – конфесійність; оптимізм – трагізм; краса – потворність.

У підрозділі 1.2. «Періодизація відродженнєвого процесу в історії українського мистецтва з позицій прояву типологічних рис Ренесансу» на підставі порівняльного аналізу з італійським Відродженням виявлені національні риси українського Відродження.

Специфіка українського Відродження полягає у варіативних перетвореннях типологічних ренесансних рис на відповідних етапах історичного розвитку. Специфіка українського Відродження полягає у «пунктирності» історичного розвитку. Загальноприйнятим є виявлення шести періодів в історії України: Київська Русь (IX-XI ст.); Галицько-Волинське князівство (XII – 1 половина XIV ст.); українські землі у складі Литви та Польщі (2 половина XIV-XVI ст.); національно-визвольна боротьба за свободу держави (XVII-XVIII ст.); національно-культурне відродження України (XIX ст.); Новітня історія України (XX – початок XXI ст.). Кожний період в історії України має відродженнєві ознаки, завдяки чому є підстави стверджувати перманентність й іманентність ренесансності – якості українського мистецтва. Спільною рисою для всіх періодів розвитку України є наявність ренесансних ідеалів (держави, людини, розуму, краси). Типовою є ренесансна за походженням символіка: антична, релігійна, фольклорна, козацько-лицарська. Спирання на взірець, принцип змагання набувають значення ознаки національного мистецтва. Характерні опозиції: воля – неволя, іноземне – вітчизняне, пригнічення – зріст, єдність – різноманітність, оптимізм – трагізм, світське – церковне, народ – влада, єдність віри – конфесійність, свобода – порядок, людина – Бог, земне – небесне. Типологічні ренесансні риси мистецтва та художнього мислення впродовж історії України набули якості національних.

В періоди українського відродження вагоме значення мають архетипи свідомості, сформовані у добу Київської Русі (любов до Батьківщини: рідна земля як символ Матері, джерела життя, захисту, мудрості, милосердя; культ людини, що заглиблена в свій внутрішній світ; зв'язок поколінь та їх єднання; пошук нацією свого місця в світі; духовність, мораль). Специфіка українського відродженнєвого мислення не заперечує шедеврів спадку народів світу, що як взірці долучаються до мистецьких відкриттів українського Новітнього Відродження.

Відродженнєві за змістом періоди в історії України набувають значення стадій історичного циклу, властивого Ренесансу. Період Київської Русі відповідає стадії зрілості, Галицько-Волинського князівства – кризи, перебуття українських земель у складі Литви та Польщі – занепаду, доба національно-визвольної боротьби – становленню нового циклу українського відродження, національно-культурне відродження XIX ст. – стадії зрілості. Закінчення історичного циклу надає українській історії відродженнєвого характеру. Стадіям відродженнєвого процесу в українській культурі властива національна специфіка. Початковою і кінцевою стадіями національного Відродження є доби зрілості – періоди Київської Русі та національно-культурного відродження. Стадії кризи, занепаду та становлення

розташовуються всередині циклічного ренесансного українського «кола», що замкнулося наприкінці XIX століття, означаючи початок нового циклу в історії українського ренесансу як Новітнього Відродження (з початку XX століття й до сьогодні).

У підрозділі **1.3. «Новітнє Відродження в національному музичному мистецтві: ознаки та періодизація»** визначено ключове поняття дослідження. Відродження як невід’ємна частина процесу історичного розвитку національного мистецтва від часів Київської Русі, у XX – поч. XXI столітті набуває значення узагальнення досягнень минулого, сягає вершин, з яких відкриваються перспективи майбутнього. Спрямування самосвідомості до майбутнього створює «вічне сьогодні» Ренесансу, яке (за О. Рощенко) крізь призму усвідомлення минулого сприяє «відкриттю власної епохи в розумінні часу-простору»; програмну, маніфестальну природу епохи відбито в її назві. Доцільно стверджувати визначення Новітнього Відродження як історичної доби, яку вирізняє наявність типологічних рис Ренесансу: спірання та творче переосмислення взірців мистецтва; розвиток національної мови; тяжіння до свободи особистості, ідеалу (культ держави, людини, розуму, краси); трактування митця як «універсального художника» (Е. Гарен). Національна інтерпретація типологічних рис ренесансу досягає рівня філософсько-культурного осмислення, що піддається взаємодії процесів узагальнення та пророкування майбутнього.

Новітнє Відродження в українській свідомості впродовж століття пройшло стадії циклічного розвитку: перший період (1900-1920 рр.) відповідає стадії зрілості, другий (1920-1930 рр.) – кризи, третій (1930-1956 рр.), четвертий (1956-1987 рр.) – занепаду, п’ятий (з 1987 р. і по нині) – становлення. Новітнє Відродження українського музичного мистецтва XX ст. має дві хвилі розквіту. 1918 р. – вершина першої хвилі Новітнього Відродження національного музичного мистецтва, 1991 р. – початок другої.

Ренесансні системи ідеалів, символів, опозицій свідчать про відображення новітньовідродженнєвих рис. *Культ держави та людини* – провідні риси національної культури. *Культ розуму* постає як двигун національної науки, освіченості нації. Втілення теми любові до рідного краю в художніх творах – прояв ренесансного *культу краси*. Взірцевість як типологічна риса Ренесансу властива українському музичному мистецтву. Ренесансна символіка знаходить віддзеркалення в кожному історичному періоді розвитку музики XX ст. Антична тематика близька композиторам першого періоду XX ст.; релігійна – творчості митців першого та п’ятого періодів; лицарська – простежується впродовж XX – поч. XXI ст. Фольклорна тематика від акапельної обробки початку XX ст. крізь твори великої форми сягає співіснування жанрових різновидів на початку XXI ст.. Ренесансна система опозицій знаходить місце в кожному періоді XX – поч.. XXI ст. Поруч з рисами ренесансного змагання, боротьба українського народу за свободу й територіальну цілісність призводила до відродженнєвого сплеску в кожному історичному періоді. Ренесансний образ героя-лицаря є символом козацтва. Взірцевість властива українським відродженнєвим етапам. В українському відродженні функцію зразку відіграє культура Київської Русі, наслідком чого є

гармонійне поєднання язичницьких та християнських вірувань в національній культурі та мистецтві.

Шлях розвитку українського мистецтва від Київської Русі до національно-культурного відродження (XIX ст.) визначено як *перше (велике) ренесансне коло*; відродженнєві пошуки XX – поч. XXI століть (доба Новітнього Відродження) – як *друге (мале) ренесансне коло*. Ренесансні кола в історії українського національного мистецтва є ізоморфними за структурою і змістом.

Під *Новітнім Відродженням у національному музичному мистецтві як історико-мистецькою категорією музикознавства, обумовленою процесами Новітньої доби, слід розуміти завершений цикл мистецького розвитку, що відбувся впродовж XX – поч. XXI ст. (стадії зрілості, кризи, занепаду, становлення), якому притаманна система типологічних рис Ренесансу (система ідеалів, символів, опозицій), що проявилися у синтезі з ознаками української «картини світу».*

Розділ 2 «Світ Новітнього Відродження Ганни Гаврилець» пов'язаний із вивченням особистості митця нововідродженневого типу.

У підрозділі **2.1. «Прояви типологічних рис Новітнього Відродження у творчому шляху композитора»** з метою розробки періодизації творчого шляху Ганни Гаврилець враховані події життя композитора, що вплинули на розвиток художньої особистості автора. У періодах хорової творчості митця відображено еволюційну зміну жанрових уподобань. Упродовж 37-річного творчого шляху (1979-2016 рр.) прослідковується своєрідна «хвильова драматургія» хорового доробку композитора. Відбувається еволюція творчих пріоритетів митця: від інструментальної музики до ствердження хорових творів як жанрової магістралі. Розквіт мистецтва Г. Гаврилець пов'язаний з перетворенням хорової музики в титульний напрям творчості.

Загальна періодизація творчості Ганни Гаврилець нараховує три періоди: 1 – становлення (роки навчання – 1979-1991); 2 – період перелому (1991-2000 рр.); 3 – період розквіту (з 2000 року); періодизація хорової творчості – два: 1 – коли хорові твори постають скоріше як виняток серед провідних інструментальних жанрів (до 2000 р.); 2 – коли хорова музика набуває пріоритетного значення в творчості композитора.

Періоди композиторської творчості Г. Гаврилець відповідають стадіям циклічного розвитку, властивого Ренесансу. Період занепаду в історії України XX ст., який одночасно є становленням нового відродженневого циклу, збігся з особистісним творчим зламом у творчому шляху композитора (1990-ті роки), що, поруч з цим, став початком нового етапу в творчій діяльності митця. Зміна світогляду суспільства призвела до трансформації творчих уподобань композитора, набуття ними духовної спрямованості. Авторська інтерпретація релігійних і фольклорних жанрів є свідченням належності Г. Гаврилець до типу нововідродженневого митця.

У підрозділі **2.2. «Поетика хорової творчості Г. Гаврилець»** виявляються напрями хорової творчості композитора: *світські та духовні твори на вірші українських поетів; духовні твори на канонічні тексти; твори, натхненні українською пісенністю*. Жанрове розмаїття (хорові мініатюри, хоровий концерт, кантата, ораторія, музичне-сценічне дійство, обробки українських народних пісень)

– свідчення відповідності композитора ренесансному типу митця – «універсального художника» (за визначенням Е. Гарена).

Напрями хорової творчості Ганни Гаврилець пов'язані з Новітнім Відродженням національного мистецтва. Творчим методом композитора є спирання на взірць – шедеври геніїв українського національного мистецтва. Теми національної свідомості, вірності Батьківщині в творчості композитора є проявом ренесансного культу держави в новітньовідродженневих умовах.

Втілення духовної теми в хоровій творчості Г. Гаврилець пов'язано з відродженням релігійності у добу Новітнього Відродження. Тема духовного світу, молитовного звернення до Творця в творчості композитора відповідає темі ренесансної єдності людини і Бога. Ренесансний культ краси та природи втілюється, зокрема, у хоровому циклі «Три хори на вірші О. Олеся», в якому репрезентовано ренесансні опозиції (зима-весна, сон-дійсність, небо-земля, жайворонок-пролісок). Звернення до образу Богородиці, наскрізного в хоровій творчості композитора (починаючи зі «Stabat Mater») відповідає ренесансному культу поклоніння Божій Матері.

Композитор надає унікальну інтерпретацію одвічних хорових жанрів на основі об'єднання професійного мистецтва минулого і сучасності зі скарбницею української пісенної творчості. Хоровий доробок Г. Гаврилець є системою жанрів, у якій відобразилися особливості духовної, світської та народної культури України.

Хорові твори Ганни Гаврилець тяжіють до жанру хорового концерту. Риси концертності як відображення принципу ренесансного *concertato* (за О. Рощенко) об'єднують хорові твори, відбиваються у властивій їм структурі та змісті. Принцип циклічності як засіб ренесансного відображення світу об'єднує хорові твори Г. Гаврилець. Розпочавши зі світського напрямку в хоровій музиці, композитор заглиблюється до духовної сфери. У *першому напрямі* хорової творчості, починаючи з пейзажної лірики («Три хори на вірші О. Олеся»), композитор приходить до духовної тематики на неканонічні тексти («Все упованіє моє»). У *другому* поглиблення у духовну сферу пов'язане зі зверненням до канонічних текстів у творах для концертного виконання (псалми, кантата «Stabat Mater»). *Третій* пов'язаний із відродженням музичного фольклору України (музично-сценічне дійство «Золотий камінь посіємо»).

В хоровій творчості Г. Гаврилець взаємодіють взірцеве та індивідуальне: інтерпретація взірцевого віддзеркалює індивідуальні риси стилю композитора. Філософське узагальнення, роздуми про сутність людського буття і моралі доповнюються осмисленням сучасності і минулого України в статтях митця. Взаємодія художнього, філософського й наукового напрямів діяльності надає можливість визначити творчу особистість Г. Гаврилець як таку, що відповідає критеріям ренесансного типу митця – «універсального художника».

У **Розділі 3 «Різноманітність в єдності - принцип втілення рис Новітнього Відродження у хоровій творчості Ганни Гаврилець»** виявлено специфіку прояву типологічних рис Ренесансу в хорових творах композитора.

У підрозділі **3.1. «Семантика Новітнього Відродження у світському напрямі творчості митця»** зазначено, що в першому хоровому опусі «Три хори на вірші О. Олеся» (1983 р.) формуються риси майбутніх хорових творів Г. Гаврилець.

Серед принципових рис хорової творчості митця, відображених в першому хоровому опусі – милування красою природи, культ людини; наявність принципів вірцевості та змагання; відтворення ідей пробудження, оновлення душі й всесвіту; втілення ренесансної опозиції сон – дійсність. Тема «пори року» обумовлена прагненням створити образ українського музично-поетичного всесвіту як нескінченного весняного оновлення. Якщо в творах О. Олесья тема «пори року» заснована на втіленні їх змін, ідеї коловороту, то у Г. Гаврилець провідним є образ весни, що об'єднує періоди кола природи. Пробудження природи пов'язано з розгорненням теми зміни етапів людського життя, юності безсмертної людської душі. Основою художньої концепції відродження є відтворення символу кола, властивого циклічному розвитку природи і людини. До рис хорового письма композитора належать: циклічність, наскрізна драматургія, система інтонацій-символів, прояви хорового симфонізму, хорові педалі, цезури на межах формоутворення. Інтонаційна драматургія базується на традиціях М. Леонтовича, про що, свідчить інтонама «Щедрика» як символ весняного сну зимової природи. Композиторська інтерпретація віршованого тексту полягає у поглибленні поетичної ідеї. Образи-змісти віршованого прообразу перетворюються на інтонації-символи: відбувається додавання до художнього змісту семантичних рядів, відсутніх в оригіналі. Ознакою композиторської роботи з поетичним першоджерелом є інтонаційне підкреслення ключових слів, які впливають на формування художньої концепції твору, прийом повтору рядків задля створення колоподібної концепції. Повернення у репрізі до початкового художнього змісту сприяє відтворенню образу кола як ознаки українського всесвіту, національного відродження сучасної культури.

У підрозділі **3.2. «Новітньовідродженська символіка-sacra в духовних творах автора»** розглянуто інтерпретацію типологічних ренесансних рис у *другому напрямі* хорового доробку Ганни Гаврилець. Хоровий псалом у творчості українських композиторів Новітнього Відродження постає як нескінченне поетичне джерело, втілення функцій відродження – оновлення та звернення до майбутнього. Композиторській інтерпретації псалмів у хоровій творчості Г. Гаврилець притаманні спільні риси (виокремлення слів вербального тексту з метою підкреслення сутності поетичного першоджерела) поруч з трактуванням кожного псалма як мікросвіту. Частіше композитор обирає пророчий тип псалмів. Своєрідні тембральні рішення щодо складу виконавців у втіленні поетичного та художнього змісту псалмів. Виконання 24 псалма чоловічим складом хору надає йому архаїчності; призначення 40 псалма для жіночого складу хору сприяє втіленню ознак янгольського співу. Завдяки специфіці тембрової драматургії між хоровими псалмами складається умовний діалог.

У хорових псалмах Г. Гаврилець значуща числова символіка. У 21 псалмі семичастинна 1 частина (сім разів промовляється звернення до Бога подібно до «Семи Слів Христових») структурується як 4+3 (4 символізує Хрест, 3 – Трійцю). Перше речення 2 частини має 9-ти тактову побудову, що відповідає сакральному змісту (9 ангельських чинів, 9 – трикратність проголошення як потроєння символу Трійці). Принцип різноманітності в єдності пов'язаний зі зверненням до жанрової системи псалмів і багатозначністю їх композиторської інтерпретації. Спільні основи

композиторської інтерпретації вербального тексту (повтор ключових слів, повільні темпи, числова й інтонаційна символіка) сприяє їх об'єднанню в умовний цикл.

У кантаті «Stabat Mater» чотири строфи середньовічної секвенції розкривають страждання Божої Матері. Характерною рисою формоутворення є репризність (трикратне кінцеве хорове повторення ключового образу «Stabat Mater»). Інтонаційно-символи відтворюють провідні смислообрази твору (ходу Христа на страту, удари «цвяхів», «сльози» Божої Матері, її скорботу; партія дерев'яних духових – образ-тембр горнього світу, хор – земного, їх поєднання символізує образ людської душі, що тяжіє до Творця).

У підрозділі **3.3. «Фольклорні джерела хорової творчості композитора новітньовідродженнєвого типу»** розглянуто *третій напрям* хорової творчості «універсального художника».

Музично-сценічне дійство «Золотий камінь посіємо» є унікальним в національному музичному мистецтві зразком відображення ренесансних ідей оновлення, воскресіння, відродження України. Основою дійства є композиторська інтерпретація українського фольклору. Звернення до національних витоків (язичницьких і християнських) притаманне Новітньому Відродженню. Різноманітність проявляється в жанровій багатоплановості дійства, єдність — у фольклорному напрямі. Принцип різноманітності в єдності проявляється у трактуванні України як єдності регіонів, язичницьких і християнських традицій; у роботі з вербальним текстом (виокремлення фраз, словосполучень, слів, що втілюють ідею твору); поглибленні поетичної ідеї (додавання інтонаційно-семантичних рядів, відсутніх у поетичному оригіналі, створення колоподібної концепції). Принцип кола постає як втілення відродження українського національного всесвіту (репризність вербальна та інтонаційна; циклічність формоутворення сприяє відображенню циклів історичного розвитку українського народу, календарно-обрядового «кола» пісень). Ренесансна концертність проявляється в авторському змаганні зі взірцем (фольклорне першоджерело). Ренесансна тематика (створення світу, пори року, кола, Різдва; образи Спасителя, Богородиці, Трійці) оновлюється у музично-сценічному дійстві.

У **Висновках** узагальнено результати дослідження щодо Новітнього Відродження в українському національному музичному мистецтві на основі встановлення специфіки прояву в ньому типологічних рис італійського Ренесансу.

Наукові трактування ренесансу (*історико-художня епоха; тип світогляду; функція оновлення; позаісторична та позанаціональна категорія розвитку мистецтва*) властиві Новітньому Відродженню українського музичного мистецтва. Його визначною рисою є *синтез* традиційних для ренесансу засобів самовиразу. Окрім оновлення, Новітнє Відродження володіє функціями узагальнення, пророцького передбачення майбутнього.

В процесі дослідження виявлені типологічні риси ренесансної доби: *зміна суспільного мислення та світосприйняття; циклічність; наслідування традицій; принципи змагання та спирання на взірець; антропоцентризм як основа світосприйняття; оновлення релігійності; розробка систем відродженнєвих ідеалів, символів, опозицій; розвиток науки, культури, мистецтва.*

В історії української художньої культури налічується шість ренесансних за суттю періодів, які складено в єдиний історичний цикл національного відродження. Стадії його розвитку відповідають концепції ренесансної циклічності – доба *Київської Русі* відповідає історичній стадії зрілості; *Галицько-Волинське князівство* – криза; *українські землі у складі Литви та Польщі* – занепад; *національно-визвольна боротьба* українського народу за свободу України як держави – становлення українського відродження; доба *національно-культурного відродження України (XIX ст.)* – прояв зрілості. Визначене поняття Новітнє Відродження пов'язане з назвою відповідної історичної доби, що розпочалася у *XX столітті (Новітній час)*.

Періодизація українського Новітнього Відродження XX – поч. XX століття складається в єдиний історико-культурний цикл з відповідними стадіями – *перший період (1900-1920 рр.)* відповідає стадії зрілості, *другий (1920-1930 рр.)* – кризи, *третій (1930-1956 рр.)* та *четвертий (1956-1987 рр.)* – занепаду, *п'ятий (з 1987 р. і по нині)* – становлення. Розвиток українського мистецтва від Київської Русі до Національного-культурного відродження визначено як *перше (велике) ренесансне коло*, доба Новітнього Відродження (XX-XXI ст.) – як *друге (мале) ренесансне коло*.

На основі визначення Новітнього Відродження виявлені риси і закономірності його історичного розвитку у хоровій творчості українських композиторів, що полягають у наявності типологічних рис Ренесансу: *тяжіння до свободи особистості; розвиток і оновлення національної мови; спирання та творче переосмислення взірців всесвітнього і національного мистецтва; трактування митця як «універсального художника»; прагнення до ідеалів (держава, людина, розум, краса); відтворення ренесансних систем символів (античні, релігійні, фольклорні), опозицій (воля – неволя, свобода – порядок, єдність – різноманітність, оптимізм – трагізм, божественне – земне)*, що постає як свідчення приналежності українського музичного мистецтва сучасності до Новітнього Відродження.

Проблематику українського Новітнього Відродження розглянуто на матеріалі аналізу хорової творчості Ганни Гаврилець. Загальній періодизації творчості композитора притаманні три періоди: *перший* – період становлення (роки навчання); *другий* – період перелому (90-ті роки); *третій* – період розквіту (з 2000 року і по нині). Періодизація хорової творчості нараховує два періоди: *перший* – коли хорова музика представляє собою окремі твори серед провідних інструментальних жанрів; *другий* – коли хорова музика стала пріоритетним жанром в творчості Г. Гаврилець. Про розмаїтість хорової творчості композитора, універсалізм її хорового доробку свідчить наявність трьох напрямів: *світські твори на вірші українських поетів; духовні твори на канонічні тексти; фольклорні твори*, що віддзеркалюють ренесансний принцип різноманітності в єдності. Цей принцип проявляється також в особливостях роботи композитора з вербальним текстом (виокремлення слів, які втілюють ідею твору); поглибленні поетичної ідеї (додавання інтонаційно-семантичних рядів, відсутніх у поетичному оригіналі, створення колоподібної музичної концепції). Принцип кола постає як втілення ознаки відродження українського національного всесвіту (репризність; циклічність – умовний цикл псалмів, відображення циклів історичного розвитку українського народу та календарно-обрядового кола пісень). Ренесансна концертність проявляється в авторському змаганні зі взірцем. Ренесансна тематика (створення світу, пори року,

кола, Різдва; образи Спасителя, Богородиці, Трійці) оновлюється нововідродженським художником.

В контексті Новітнього Відродження національного музичного мистецтва творчій постаті Ганни Гаврилець належить визначне місце. Досягнення композиторською діяльністю Г. Гаврилець стадії акме, що припадає на кінець ХХ – початок ХХІ століття (друга хвиля Новітнього Відродження), свідчить про відповідність її хорової творчості духовним потребам і пріоритетам сучасного національного музичного мистецтва.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Сухомлінова Т. П. Псалом у хоровій творчості Ганни Гаврилець / Т. П. Сухомлінова // Проблеми сучасності: культура, мистецтво, педагогіка: зб. наук. праць / Луганськ. держ. ін-т культ. і мистецтв; заг. ред. В. Л. Філіпова. – Вип. 22. – Луганськ: Вид-во ЛДІКМ, 2011 – с. 227-237.
2. Сухомлінова Т. П. Проблеми періодизації хорової творчості Ганни Гаврилець / Т. П. Сухомлінова // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти: зб. наук. ст. Вип. 36 / Харк. нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського; ред.-упор. Г. І. Ганзбург. – Харків: Вид-во «С. А. М.», 2012. – с. 338-348.
3. Сухомлінова Т. П. Особливості втілення змісту псалма Давида № 67 у хоровому концерті Г. Гаврилець «Нехай воскресне Бог» / Т. П. Сухомлінова // Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. Вип. 28-29. Ч. 2. – Івано-Франківськ., 2014. – с. 18-22.
4. Сухомлінова Т. П. Музично-поетичний всесвіт хорової творчості Ганни Гаврилець (на прикладі циклу «Три хори на вірші Олександра Олесья») / Т. П. Сухомлінова // Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство. – К.: Міленіум, 2014. – Вип. II (3). – с. 256-262.
5. Сухомлінова Т. П. Художній світ хорової музики Ганни Гаврилець / Т. П. Сухомлінова // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти: зб. наук. ст. Вип. 42 / Харк. нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського; ред.-упор. Г. І. Ганзбург. – Харків: Вид-во ТОВ «С. А. М.», 2015. – с. 288-300.
6. Сухомлінова Т. П. Хоровий псалом у творчості Ганни Гаврилець / Т. П. Сухомлінова // Наукові асамблеї: Матеріали магістерських читань 19-21 квітня 2006 р. – Х.: ХДУМ, 2006. – с. 61-69.
7. Сухомлінова Т. П. Наслідування українських музичних традицій у творчості сучасного українського композитора Ганни Гаврилець / Т. П. Сухомлінова // Традиційна культура в умовах глобалізації: проблема наслідування культурного коду нації: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (21-22 грудня 2006 року) – Х.: П. П. Якубенко, 2006. – 244-253.

АНОТАЦІЇ

Сухомлінова Т. П. Хорова творчість Ганни Гаврилець у контексті Новітнього Відродження національного музичного мистецтва. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.03 – Музичне мистецтво. – Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. – Харків, 2016.

У дисертації запропоновано періодизацію та систему типологічних рис Новітнього Відродження українського національного музичного мистецтва. Під *Новітнім Відродженням у національному музичному мистецтві як історико-мистецькою категорією музикознавства, обумовленою процесами Новітньої доби, слід розуміти завершений цикл мистецького розвитку, що відбувся впродовж ХХ – поч. ХХІ ст. (стадії зрілості, кризи, занепаду, становлення), якому притаманна система типологічних рис Ренесансу (система ідеалів, символів, опозицій), що проявилися у синтезі з ознаками української «картини світу».* Систему типологічних рис Новітнього Відродження складають: *тяжіння до свободи особистості; оновлення національної мови; творче переосмислення взірців мистецтва; трактування митця як «універсального художника»; прагнення до ідеалів (держава, людина, розум, краса), ренесансних систем символів (античні, релігійні, фольклорні), опозицій (воля – неволя, свобода – порядок, єдність – різноманітність, оптимізм – трагізм, божественне – земне).*

Хорову творчість Г. Гаврилець розглянуто з позиції втілення нововідродженнєвих процесів межі тисячоліть. Періодизація творчого шляху композитора, втілення ренесансних типологічних рис, напрями хорової музики митця сприяють трактуванню творчої постаті Ганни Гаврилець як нововідродженнєвого митця.

Ключові слова: Новітнє Відродження, типологічні риси Ренесансу, циклічність, періодизація, українське національне музичне мистецтво, хорова творчість, митець нововідродженнєвого типу.

Сухомлинова Т. П. Хоровое творчество Анны Гаврилец в контексте Новейшего Возрождения национального музыкального искусства. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата искусствоведения по специальности 17.00.03 – Музыкальное искусство. – Харьковский национальный университет искусств имени И. П. Котляревского. – Харьков, 2016.

В диссертации предложена периодизация исторического развития и разработана система типологических черт Новейшего Возрождения украинского национального музыкального искусства. На основе выявления типологических черт итальянского Ренессанса XV-XVI столетия (*смена мировоззрения; цикличность; состязание и опора на образец; антропоцентризм; обновление религиозности; система идеалов; система символов; система оппозиций; развитие науки, культуры, искусства*) – образцовой модели и наиболее ранней историко–художественной формы возрождения, представления научных трактовок ренессанса (*историко–художественная эпоха; тип мировоззрения; функция обновления; внеисторическая и вненациональная категория развития искусства*) выявлены

присущие Новейшему Возрождению в украинском музыкальном искусстве типологические черты Ренессанса.

Разработанная в диссертации система критериев сравнительного анализа касающихся общих и отличительных черт проявления ренессансного мышления в итальянской и украинской культурах состоит из следующих составляющих: освещение исторических условий формирования и развития ренессанса; разработка основ периодизации возрожденческого процесса; обзор развития обновленной религии, концепции государственности, философии, языка, науки, искусства.

Предоставлено периодизацию возрожденческого процесса развития украинского искусства от эпохи Киевской Руси до Новейшего времени. Обнаруженные исторические периоды сложены в цикл национального возрождения, стадии развития которого соответствуют концепции ренессансной цикличности.

Разработанная периодизация украинского Новейшего Возрождения XX – нач. XXI столетия составляет историко-культурный цикл с соответствующими стадиями – *первый* период (1900-1920 гг.) соответствует стадии зрелости, *второй* (1920-1930 гг.) – кризиса, *третий* (1930-1956 гг.) и *четвертый* (1956-1987 гг.) – упадка, *пятый* (с 1987 г. и по ныне) – становления. Путь развития украинского искусства от Киевской Руси до национально-культурного возрождения XIX ст. трактуется как *первый (большой) ренессансный круг*; эпоха Новейшего Возрождения – как *второй (малый) ренессансный круг*.

Под Новейшим Возрождением в национальном музыкальном искусстве как историко-творческой категорией искусствоведения, обусловленной процессами Новейшего времени, следует понимать завершённый цикл развития музыкального искусства, состоявшийся на протяжении XX ст. – нач. XXI ст. (стадии зрелости, кризиса, упадка, становления), которому присуща система типологических черт Ренессанса (система идеалов, символов, оппозиций), проявившихся в синтезе с признаками украинской «картины мира».

Систему типологических черт Новейшего Возрождения составляют: *стремление к свободе личности; развитие и обновление национального языка; опора и творческое переосмысление образцов всемирного и национального искусства; трактовка творца как «универсального художника»; стремление к идеалам (государство, человек, разум, красота); воспроизведение ренессансных систем символов (античные, религиозные, фольклорные), оппозиций (воля-неволя, свобода-порядок, единство-разнообразие, оптимизм-трагизм, божественное-земное), что является убедительным свидетельством принадлежности украинского музыкального искусства к Новейшему Возрождению.*

Проблематику украинского Новейшего Возрождения рассмотрено на материале анализа хорового творчества Анны Гаврилец. Разработана периодизация творческого пути Анны Гаврилец как композитора нововозрожденческого типа. Для общей периодизации творчества композитора присуще наличие трех периодов: *первый* – период становления (годы учебы – 1979-1991); *второй* – период перелома (1991-2000 гг.); *третий* – период расцвета (с 2000 года и до сегодняшнего дня). Периодизация хорового творчества насчитывает два периода: *первый* – когда хоровая музыка представляет собой отдельные сочинения среди ведущих инструментальных жанров (до 2000 г.); *второй* – когда хоровая музыка становится

приоритетным жанром в творчестве Анны Гаврилец, а инструментальные сочинения – исключением.

Про разнообразие хорового творчества Анны Гаврилец, универсализм хорового творчества композитора как творца нововозрожденческого типа свидетельствует наличие в нем светских произведений на стихи украинских поэтов, духовных произведений на канонические тексты, неофольклорных произведений, которые отражают ренессансный принцип разнообразия в единстве.

Хоровое творчество А. Гаврилец рассмотрено с позиции нововозрожденческих процессов отечественного музыкального искусства на рубеже XX-XXI столетий. Найдена специфика воплощения ренессансных типологических черт хорового творчества автора. Произведения композитора свидетельствуют о его принадлежности к типу нововозрожденческого творца. Достижение композиторской деятельностью Анны Гаврилец стадии акме свидетельствует про соответствие ее хорового творчества духовным потребностям и приоритетам современного национального музыкального искусства.

Ключевые слова: Новейшее Возрождение, типологические черты Ренессанса, цикличность, периодизация, украинское национальное музыкальное искусство, хоровое творчество, художник нововозрожденческого типа.

Sukhomlinova T. P. Hanna Havrylets' choral work in the context of the Newest Revival of the national musical art. - Manuscript.

Dissertation work for gaining the degree of the Candidate of Art Criticism by specialty 17.00.03 – Music Art. – Kharkiv National University of Arts named after I.P. Kotlyarevsky. – Kharkiv, 2016.

The thesis deals with the periodization and system of the Newest Revival's typological features of Ukrainian national musical art. *The Newest Revival in the national musical art, as the historical and artistic musicology category determined by the processes of contemporary history, stands for a complete cycle of the artistic development that took place during the XXth – early XXIst centuries (stages of maturity, crisis, decline, formation), the inherent quality of which is the system of typological features of the Renaissance (system of ideals, symbols, oppositions) that emerged in the synthesis with the features of Ukrainian "world view."* The system of typological features of the Newest Revival includes *aspiration for individual freedom; renewal of the national language; creative rethinking of art models; interpretation of the master as a "versatile artist"; aspiration for ideals (the state, people, intelligence, beauty), the Renaissance systems of symbols (ancient, religious, folk), oppositions (freedom – captivity, liberty – order, unity – diversity, optimism – tragedy, divine – earthly).*

Choral work of H. Havrylets has been considered from the perspective of implementation of the Newest Revival processes of the late XXth and early XXIst centuries. Periodization of the composer's career, embodiment of the Renaissance typological features, styles of the artist's choral music promote interpretation of Hanna Havrylets' creative personality as an artist of the Newest Revival.

Keywords: the Newest Revival, typological features of the Renaissance, cyclic character, periodization, Ukrainian national musical art, choral work, artist of the Newest Revival kind.